

National Library
of Sweden

Inför upphandling av länkserver - en konsekvensanalys

Marja Haapalainen, KB
Cecilia Heyman, Stockholms universitetsbibliotek
Anna Lundén, KB
Eva Sejmyr, Linköpings universitetsbibliotek
Katarina Standár, Uppsala universitetsbibliotek

Augusti 2011

1. Inledning

I början av 2010 bildades en arbetsgrupp för att följa upp Samsök ur ett långsiktigt perspektiv. Arbetsgruppens uppdrag var att presentera ett underlag som skulle ligga till grund för beslut kring den framtida utvecklingen av Samsök-konsortiet. Underlaget lades fram i form av en rapport i november samma år, och det beslutades att KB under 2011 skulle gå vidare enligt arbetsgruppens rekommendationer som rör länkserver. Med syftet att utreda vilka konsekvenser en upphandling skulle få för de deltagande biblioteken samt att se på olika alternativ för en ny upphandling tillsattes en ny arbetsgrupp i april 2011.

Rapporten *"Långsiktig uppföljning av Samsök"*:

<http://www.kb.se/bibliotek/referensgrupper/samkatalog/Arbetsgrupp-Samsok/>

2. Syfte

Förstudien inför en eventuell upphandling av ny länkserver genomfördes inom ramen för Nationell samverkans allmänna uppdrag att samordna och utveckla informationsförsörjningen för högre utbildning och forskning. Arbetsgruppen bestod av Eva Sejmyr (LiUB), Katarina Standar (UUB), Cecilia Heyman (SUB), Marja Haapalainen och Anna Lundén (KB). Nationell samverkan gav arbetsgruppen i uppdrag att utreda vilka möjliga vägar som fanns att gå gällande nationell samordning av länkserver. I uppdraget ingick även att se över bibliotekens behov samt undersöka vilken nytta en upphandling förväntas ha. Till arbetsgruppens stöd har funnits en referensgrupp (Anders Söderbäck (SUB), Ulf-Göran Nilsson (KTHB), Linda Lindström (KIB) och Peter Nilén (Mah) samt expertgruppen för LIBRIS nationella system. Arbetsgruppens pågående arbete kommunicerades via Librisbloggen som är öppen för kommentarer från alla intresserade.

De konkreta uppgifterna för arbetsgruppen var att *göra en konsekvensanalys baserad på KB:s upphandlingsalternativ och undersöka behovet av fortsatt nationell samordning av länkserver.*

Utgångspunkt för konsekvensanalysen var följande frågor:

- Vilket stöd behöver biblioteken av KB?
- Vad är biblioteken behjälpta av?
- Lönar det sig att upphandla?
- Enligt vilken upphandlingsmodell?
- Behöver nuvarande avtal förlängas?
- Vilka berörs av upphandlingsmodellen? I större/mindre utsträckning?
- På vilket sätt berörs parterna?
- Vilka vinner och vilka förlorar?
- Finns/uppstår positiva/negativa sidoeffekter?
- Vilka av bibliotekens behov uppfylls/uppfylls inte? (utifrån aspekter som: ekonomi, kompetens, bibliotekstyp, stort/litet bibliotek etc.)
- Vinsternytta
- Risker/nackdelar
- Hur påverkas/förändras de tre beroenden som finns idag? (se sidan 4)

2.1 Avgränsningar

I uppdraget ingick endast att utreda ett framtida scenario som inbegriper nationell upphandling av programvara för länkserver och tillhörande Central knowledge base (CKB). Annars ingår ofta en länkserver i större paketlösningar som ser olika ut beroende på leverantör. I arbetsgruppens uppdrag ingick inte heller att diskutera strategiska frågor.

2.2 Arbetsgången

Inledningsvis utreddes vilka upphandlingsalternativ KB har. Detta gjordes internt inom avdelningen för Nationell samverkan på KB med stöd av en konsult och underlaget presenterades för arbetsgruppen. De olika alternativen beskrivs nedan under rubriken "Modeller för upphandling av länkserver".

Arbetsgruppen har träffats för tre arbetsmöten (8 april, 5 maj och 15 juni) och utöver det anordnades den 14 juni en halvdags workshop kring ERM-system som var öppen för alla intresserade i samband med ett seminarium om förvärv av e-resurser. Synpunkter från denna har samlats in, liksom kommentarer från biblioteken och referensgruppen och åsikter som framkommit från webbkonferenser med medlemmar ur expertgruppen för LIBRIS nationella system. Löpande inlägg har gjorts på Librisbloggen (<http://librisbloggen.kb.se/tag/lankserver/>).

Träff 1 (8 april)

Arbetet inleddes med brainstorming kring frågeställningarna i uppdragsbeskrivningen och för varje upphandlingsalternativ listades konsekvenser, som sedan märktes som vinster/nytta respektive risker/nackdelar.

Träff 2 (5 maj)

Till det andra mötet hade det inkommit synpunkter och kommentarer på sammanställningen av brainstormingen från expertgruppen, referensgruppen och också från biblioteken (via sändlista). Det ledde till att gruppen angrep sammanställningen utifrån nedanstående frågor och började sortera in konsekvenserna efter dessa, samt att en matris började ta form.

- Hur påverkas arbetsflödet för e-resurser?
- Hur kan man samarbeta?
- Hur påverkas dataflöden? (central aktivering?)
- Resursåtgång per modell?
- KB:s roll, hur blir den tydligare?

Gruppen fick också tillfälle att träffa upphandlingskonsulten som KB anlitar för att närmare diskutera upphandlingsalternativen och få en förståelse för dessa.

Träff 3 (15 juni)

Vid det sista mötet sammanställdes materialet från ERM-workshopen och resultatet från arbetet med konsekvensanalysen fördes in i matrisen.

2.3 Bakgrund

Samsök-konsortiet bildades då KB 2004 för samverkansbibliotekens räkning upphandlade länkservern SFX, en programvara som huvudsakligen länkar referenser till fulltexter. I avtalet som tecknades är KB avtalspart mot leverantören Ex Libris, ansvarar också för drift och underhåll av servern samt ger viss support för programvaran. KB står även för alla kostnader rörande maskiner, underhåll, licenser etc. Från början samsades alla bibliotek om en instans av SFX, men då administrationen blev komplicerad och gränssnitts Anpassningar begränsade, köpte de större biblioteken under 2007 egna

instanser av SFX och tecknade då separata avtal med Ex Libris för dessa. De installerades på den nationella SFX-servern hos KB. KB ansvarar i dagsläget för administration och aktivering av de centrala BIBSAM-avtalen (<http://www.kb.se/bibliotek/centrala-avtal/>), liksom för viss administration och aktivering av andra e-resurser för de mindre bibliotek som inte köpt egna instanser av SFX och istället huserar på den ursprungliga gemensamma instansen.

Som tidigare nämnts gjordes en långsiktig uppföljning av Samsök under 2010. Rapporten identifierade ett antal rådande beroenden mellan de tre involverade parterna – KB, de deltagande biblioteken samt leverantören Ex Libris.

Systemberoenden hade uppstått mellan SFX och andra system som biblioteken förvärvat, t.ex. Verde, ett ERM-system som används för administration och hantering av e-resurser, samt Primo, ett sk. discovery-system för samsökning av bibliotekens resurser.

Administrativa beroenden finns, främst på grund av hur arbetet med aktiveringen av de centrala BIBSAM-avtalen fungerar och är organiserat.

Juridiska beroenden hade uppstått då biblioteken efterhand har slutit egna avtal med Ex Libris som bygger på KB:s grundavtal men i vilka KB inte är part.

Uppföljningen av Samsök lade fram ett antal rekommendationer som rör länkservern för hur man kan gå vidare utifrån den situation som uppstått. Dessa är:

- Att avtalet med Ex Libris förlängs under 2011 med tydligt sikte på uppsägning den 30 oktober 2012
- Att KB under 2011 förändrar arbetet med central aktivering av BIBSAM-avtalen så att information om innehållet i avtalen kan exporteras till så många system som möjligt
- Att KB under 2011 initierar en upphandling av ny länkserver som ska kunna vara implementerad hos biblioteken senast oktober 2012

Utredningen framhåller att målet med en upphandling av länkserver bör vara att komma till rätta med ovanstående beroenden och lösa den juridiska ansvarsfördelningen, samt att lösa upp förhållandet till dagens leverantör Ex Libris. Länkservern är en strategiskt viktig komponent på nationell nivå i den tekniska infrastrukturen för e-resurser.

Rapporten "*Långsiktig uppföljning av Samsök*":

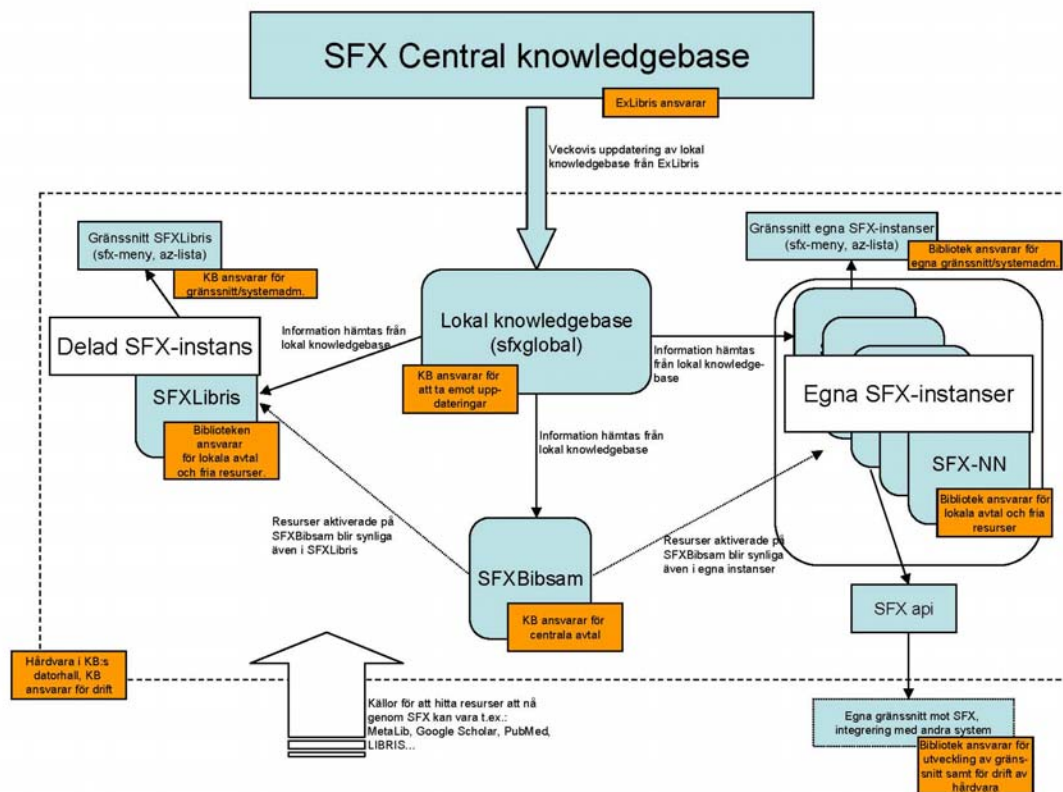
<http://www.kb.se/bibliotek/referensgrupper/samkatalog/Arbetsgrupp-Samsok/>

3. Konsortiemodellen

Nedanstående skiss beskriver den nationella länkserverns systemuppsättning och dess arbetsflöden. På en server, en maskin, huserar ett antal instanser av SFX. En central instans, SFXBibsam, som administreras av KB och där e-resurser som ingår i centrala avtal aktiveras. Den kommunicerar med en delad instans, SFXLibris, och ett antal lokala (egna) instanser. På dessa instanser aktiverar biblioteken e-resurser som ingår i bibliotekens lokala avtal och dessutom fria resurser. En central knowledge base är kärnan och den ägs och underhålls av leverantören Ex Libris. Den uppdateras veckovis av Ex Libris och uppdateringarna tas emot av KB som ansvarar för den lokala kopian av knowledge basen som ligger till grund för all aktivering.

KB ansvarar dessutom för gränssnitt och systemadministration av den delade instansen SFXLibris,

liksom övergripande systemadministration för hela konsortieuppsättningen. Bibliotek med egna instanser ansvarar själva för gränssnitt och systemadministration av dessa.

4. Administration och aktivering av centrala avtal

Som ovan nämnts sköter KB administrationen av de e-resurser som ingår i de centrala avtal som förhandlas fram av licensgruppen och som samverkansbiblioteken (<http://www.kb.se/bibliotek/samverkansbibliotek/>) kan ansluta sig till. Sammanslutningen kallas för BIBSAM-konsortiet. Antalet enskilda databaser, tidskrifts- och e-bokspaket som inkluderas i de centrala avtalen är ca 65 (<http://www.kb.se/bibliotek/centrala-avtal/databaserna/>). Av dessa finns idag ca 35 i SFX knowledge base och som är aktiverade i SFX-instansen SFXBibsam (motsvaras av 34 targets). Två e-resursadministratörer arbetar ungefär 50 % vardera med aktivering och relaterade arbetsuppgifter.

Avtalen aktiveras utifrån vissa principer, som är följande:

Regler för central aktivering i SFXBibsam:

- * Endast fulltext (getFulltxt) aktiveras
- * Titellista måste vara identisk för alla deltagare

Aktivering på lokal instans:

- * Övriga tjänster (t.ex. getAbstract, getTOC, getAuthor)
- * Avtal där titellistan varierar
- * Backfiles (undantag ACS)

- * Egna avtal
- * Testperioder

Bibliografiska databaser aktiveras generellt inte i SFX.

Avtal som inte överensstämmer med principerna aktiveras av biblioteken själva i egen instans respektive i den delade instansen SFXLibris. Exempel på sådana avtal är Nature (ej enhetligt urval av titlar), PsycINFO (ej fulltext-tjänst), Web of Science (ej fulltext-tjänst).

Den riktigt stora arbetsbelastningen ligger i början av året. Då ska alla förändringar av medlemmar respektive tidskriftslistor genomföras i SFX. Det innebär att nya medlemmar ska läggas till och avhoppade medlemmar ska tas bort i olika SFX-targets utifrån underlag som tillhandahålls av licensgruppens handläggare. Sedan ska förlagens tidskriftslistor matchas mot object portfolios i SFX och aktiveras/avaktiveras utifrån detta. Bestånden ska också kontrolleras, så att de överensstämmer med avtalen. Detta är ett mycket tidskrävande arbete, särskilt kontrollen av titlarna och deras bestånd, eftersom underlaget från leverantörerna ofta är bristfälligt och inkomplett. Därför krävs mycket kompletterande manuellt arbete. Ofta kan arbetet inte heller helt slutföras under årets första månader, eftersom det tar tid innan SFX knowledge base är uppdaterad med alla titelförändringar (även om det går fortare nu när uppdateringarna sker veckovis jämfört med månadsvis tidigare). Många nya titlar startas inte heller förrän senare under året, vilket innebär att de måste hållas under bevakning fram till dess att de kommit igång och blivit tillgängliga i SFX knowledge base. Under den första intensiva fasen i början av året (ca två månader), kan arbetsbelastningen ligga på uppemot 100 % för respektive av KB:s e-resursadministratörer. Under denna period gäller det att ge rätt medlem tillgång till rätt e-resurs så snabbt som möjligt. Eftersom ändringar i SFX slår igenom omedelbart är det inte möjligt att förbereda arbetet före årsskiftet, utan ändringarna måste göras i början av året.

Det löpande arbetet innebär dels veckovis uppföljning av SFX-uppdateringarna, dels åtgärdande av inrapporterade ärenden till LIBRIS kundservice eller i vissa fall direkt till enskild e-resursadministratör. Det veckovisa uppdateringsarbetet tar normalt mellan en halv dag och upp till en dag i anspråk. Antalet ärenden varierar, men i genomsnitt inkommer ungefär tre-fyra ärenden per dag. Tiden för att åtgärda dem varierar också. Gäller det ett enkelt aktiveringsärende tar det bara några minuter att åtgärda, eftersom det endast kräver en kontroll i titellista och sedan aktivering/avaktivering i SFX. Andra ärenden kan emellertid vara mer tidskrävande om exempelvis förlaget/leverantören måste kontaktas då statusen på titeln eller dess bestånd är oklart eller om accessen inte fungerar. I vissa fall måste i stället Ex Libris kontaktas, t.ex. om det gäller en titel som saknas i SFX knowledge base eller länkningen inte fungerar. I samband med att förlagen byter plattformar, brukar många ärenden uppkomma, eftersom det ofta blir problem med accessen vid dessa tillfällen.

Det är svårt att exakt bedöma den totala tidsåtgången för administrationen av centrala avtal i SFX, eftersom den varierar dels över året, dels beroende på hur många ärenden som kommer in. Naturligtvis beror det också på vilken service- och kvalitetsnivå man vill lägga sig på. I snitt kan man nog räkna med att en heltidstjänst behövs för att hålla aktiveringarna i SFX kontinuerligt och snabbt uppdaterade och för att kunna hålla en tillfredsställande hög nivå på servicen till biblioteken.

Det är också svårt att uppskatta tidsåtgången för enskilda bibliotek, om arbetet med administration av centrala avtal tas över av biblioteken själva. Tidsåtgången kommer att variera mycket. Den beror främst på hur många och vilka centrala avtal biblioteket har, på rutiner, ambitionsnivå och personalens erfarenhet och kompetens.

Ett undantag från bibliotek som får sina centrala avtal aktiverade av KB är Stockholms UB som valt att

föra över samtliga centrala avtal till sin egen instans av SFX och till följd av detta får sköta uppdateringar och aktiveringar på egen hand. En estimering av tidsåtgången har gjorts för detta arbete. SUB skiljer på arbetet med veckoupdateringarna av SFX och den årliga översynen som följer på förändringar som sker inom avtalen (t.ex. tillkommer eller försvinner tidskrifter hos förlagen vid varje årsskifte). Tidsåtgången för att gå igenom de filer som skickas ut efter varje veckoupdatering beräknas till cirka en halv arbetsdag per vecka. Den årliga översynen tar mer tid i anspråk, men då under en begränsad period i början av året. Det är svårt att ange någon exakt tidsåtgång eftersom det beror på vilket förlag det gäller och hur stora förändringar som skett inom respektive avtal. Ofta krävs jämförelser och matchningar mellan SFX och de titellistor som finns tillgängliga på KB:s hemsida. Tidsåtgången kan förstås också variera beroende på hur noggrant man följer upp förändringarna.

SUB deltar för närvarande i centrala avtal som motsvarar 42 enskilda databaser, tidskrifts- och e-bokspaket. Av dessa är cirka 20 aktiverade i SFX.

5. Modeller för upphandling av länkserver

KB kan upphandla ramavtal som biblioteken kan avropa. Det krävs dock att biblioteken ger KB fullmakt att upphandla för deras del. Det står sedan fritt för biblioteken att avropa om de vill, fullmaktsproceduren är inte bindande utan gör biblioteken avropsberättigade.

Ramavtal kräver uppföljning och förvaltning, uppgifter som faller på KB som ägare av ramavtalet. Det arbetet uppskattas till 25 % av heltidstjänst.

Modell A. "One size fits all"

Modellen innebär att KB fungerar som ombud för biblioteken via fullmakt och upphandlar för deras räkning ramavtal med **en** systemleverantör. KB ansvarar för hela upphandlingsprocessen och blir avtalsförvaltare. Affärsdelen i denna modell görs samtidigt i tid för nuvarande medlemmar i konsortiet, medan nya bibliotek kommer in löpande, dvs. de väljer själva när under avtalsperioden (4 år) de vill avropa. Här finns möjligheter att distribuera kostnaderna enligt FTE för de bibliotek som väljer att fullfölja (så som BIBSAM-avtalen delvis fungerar idag). En hostad lösning förutsätts, dvs. systemleverantören ansvarar för drift, underhåll och support. Avtal tecknas direkt mellan bibliotek och systemleverantör.

Modell B. "Your own choice"

Modellen innebär att KB upphandlar och förvaltar ramavtal med **flera** systemleverantörer. Biblioteken måste ge KB fullmakt att upphandla, men kan sedan när som helst under avtalsperioden avropa och välja en av de upphandlade systemleverantörerna. KB ansvarar för första delen av upphandlingsprocessen och utför ett slags kvalificering av leverantörerna, grundförutsättningar (skall och bör krav), standarder och dataflöden. KB blir också avtalsförvaltare. Biblioteken genomför därefter i affärsdelen av upphandlingen en förnyad konkurrensutsättning, dvs. utvärderar de upphandlade leverantörerna utifrån de kriterier som fastställs i ramavtalet, i tillägg till bibliotekets egna förutsättningar. Affärsdelen behöver inte ske samtidigt i tid, utan biblioteken väljer själva när under avtalsperioden (4 år) de vill avropa. Biblioteken får möjlighet att påverka kostnader, stämma av sitt bestånd av e-resurser, understryka kompatibilitet med särskilda system etc. Bibliotek har också möjlighet att gå ihop i gruppkonstellationer och gemensamt införskaffa länkserver. Avtal tecknas direkt mellan bibliotek och systemleverantör.

Modell C. "Do it yourself with a little help from your friends"

Modellen innebär att KB tillhandahåller administrativa redskap för upphandling av länkserver så som

utvärderingsunderlag för länkserver och/eller förfrågningsunderlag (där t.ex. kravspecifikation kan ingå) och/eller "checklista för länkserver". KB:s delaktighet i det nationella länkserverarbetet begränsas till att ge rekommendationer för att underlätta bibliotekens direktupphandlingar/upphandlingar. Biblioteken ansvarar för upphandlingsprocessen och avtal skrivs direkt mellan bibliotek och systemleverantör.

Modell D. "Do it yourself"

Modellen innebär att KB ej längre är delaktigt i det nationella länkserverarbetet. Biblioteken hänvisas till direktupphandling eller upphandling utan stöd från KB. Biblioteken ansvarar för hela processen att införskaffa nytt länkserveravtal.

6. Konsekvensanalys

I följande konsekvensanalys sammanfattas de viktigaste och mest kritiska för- och nackdelar per modell. I den bifogade matrisen listas samtliga (Bilaga 1).

Modell A

En och samma lösning för alla. Risk att strukturen byggs upp kring en utvald leverantör vilket kan bli begränsande i det långa perspektivet.

Resurskrävande upphandling som kommer få tillgodo i fall att många väljer att gå sin egen väg. Hur många bibliotek ska gå med för att det ska bli någon nytta? Det måste byggas in flexibilitet i den tekniska infrastrukturen för att hantera andra länkserverar än den nationella lösningen.

Förutsättningar för nationell samordning bibehålls.

Övriga konsekvenser:

- Fortsatt hostad länkserver men inte längre av KB. Små bibliotek får ny kostnad och utökat ansvar. Bibliotek får kortare väg till leverantören när det gäller påverkan, support, utbildning.
- Nationell tyngd och påverkan på leverantörer att leverera en länkserver som fungerar i den nationella infrastrukturen.
- Samarbetet inom nuvarande konsortium kan fortsätta men tydligare och fri från de beroenden som tidigare nämnts. Nya beroenden kan uppstå, framför allt kan KB:s roll bli oklar.
- Dagens centrala aktivering kan bibehållas, men kan också ersättas av att distribuera information om BIBSAM-avtalen, t.ex. i form av aktiveringsunderlag (se avsnitt "Alternativ till konsortiemodellen").
- Data- och arbetsflöden påverkas minimalt då "alla" har samma system.
- Konsortiemodellen kan bibehållas, men större förutsättningar för ökad kontroll av e-resursbeståndet om man väljer en alternativ modell.
- Resursåtgång under normaldrift blir oförändrad för bibliotek med egna instanser om nuvarande modell för centrala avtal kvarstår, annars något ökad. Resursåtgången ökar totalt sett för biblioteken på den gemensamma instansen SFXLibris då det tillkommer ansvar för centrala avtal (om inte nuvarande modell för centrala avtal kvarstår) och dessutom systemadministration.

Modell B

En flexibel lösning som ger valfrihet att ur ett kvalitetssäkrat urval välja den leverantör som bäst uppfyller bibliotekets behov. Den ger utrymme för bibliotek att handla efter egna prioriteringar som t.ex. kvalitet och innehåll på CKB, samtidigt som bibliotek får stöd i upphandlingsprocessen då stor del av förfrågningsunderlaget/avropsmall finns i ramavtalet.

Konsortiemodellen kan inte bibehållas, men det blir större förutsättningar för ökad kontroll av e-resursbeståndet då alla e-resurser samlas på en instans. Större möjligheter att få helhetsgrepp och överblick vilket leder till en allmän kompetenshöjning.

Förutsättningar för nationell samordning bibehålls. Nationell tyngd och påverkan på fler leverantörer att leverera en länkserver som fungerar i den nationella infrastrukturen, vilket kan leda till positiva effekter på infrastrukturen långsiktigt.

Övriga konsekvenser:

- En upphandlingsmodell som biblioteken har vana vid från IT-sammanhang, där man gör förnyad konkurrensutsättning och utvärdering dvs. skickar förfrågan till utvalda leverantörer och utvärderar utifrån de kriterier som fastställts i ramavtalet.
- Fortsatt hostad länkserver men inte längre av KB. Små bibliotek får ny kostnad och utökat ansvar. Bibliotek får kortare väg till leverantören när det gäller påverkan, support, utbildning, samtidigt som stöd finns att tillgå från KB i rollen som ramavtalsförvaltare.
- KB:s roll blir att upphandla det "generella", ställa krav på leverantörer, tillhandahålla teknisk infrastruktur som är leverantörsoberoende. Biblioteken kan fokusera på det unika dvs. sitt e-bestånd och sin systemkontext.
- Nya samarbeten/nav skapas som är fråge-, behovs- eller produktbaserade. Utbyte av kunskap mellan biblioteken underlättas då KB kan kräva gemensamma standarder.
- Nya data- och arbetsflöden uppstår, nya rutiner för att få in e-resurser i Libris. Utbyte av data mellan system underlättas då KB i kravspezifikationen kan ställa krav på att internationell standard för dataöverföring ska följas.
- Dagens centrala aktivering ersätts av andra vägar för att distribuera information om BIBSAM-avtalen t.ex. i form av aktiveringsunderlag (se avsnitt "Alternativ till konsortiemodellen").
- När det gäller resursåtgång under normaldrift, kan det bli fråga om tidsbesparing och förenklad hantering eftersom e-resurserna för det enskilda biblioteket kan samlas på ett ställe/i ett system. Resursåtgången kan också öka något på grund av att eget ansvar för aktiveringen av centrala avtal tillkommer. Resursåtgången blir ökad för biblioteken på den gemensamma instansen SFXLibris då systemadministration tillkommer.

Modell C

Förutsättningar för nationell samordning förändras från att vara centralt styrd till att bli mer kollaborativ och kan utvecklas mot den modell som är uppbyggd kring Libris samkatalog.

Öppnar för open source-alternativ och leverantörsoberoende. Fokus kan läggas på att verka för att systemen ska vara kompatibla och att standarder efterföljs.

Risk för större fokus på det lokala på bekostnad av det nationella.

Övriga konsekvenser:

- KB "certifierar" länkserver och kan fokusera på att bygga upp och förvalta den tekniska infrastrukturen. Ett exempel är att utveckla en CKB med svenska resurser. Samtidigt blir det mer resurskrävande att utveckla och administrera tekniska lösningar då flera system är aktuella.
- Ingen nationell tyngd i upphandling och påverkanskraften mot leverantörer försvagas jämfört med modell B.
- Många bibliotek kan av resurs- och kompetensmässiga skäl välja paketlösningar som förenklar interna flöden, men motverkar nationella sådana.
- Data- och arbetsflöden påverkas på så vis att KB kan reduceras till "mottagare av data" och mister den övergripande kontroll som behövs för att kommunicera och hantera dataflöden mellan olika system. Biblioteken får i högre grad själva ansvara för dataflöden till och från de egna systemen.
- Nya samarbeten/nav skapas som är fråge-, behovs- eller produktbaserade. Nya samordningskonstellationer uppstår, jämför med dagens upphandlingar av discovery-system. KB spelar ingen roll i samarbetet?
- Dagens centrala aktivering ersätts av andra vägar till att distribuera information om BIBSAM-avtalen t.ex. i form av aktiveringsunderlag (se avsnitt "Alternativ till konsortiemodellen").
- Konsortiemodellen kan inte bibehållas, men det blir större förutsättningar för ökad kontroll av e-resursbeståndet då alla e-resurser samlas på en instans. Förbättrade förutsättningar att få helhetsgrepp och överblick med hjälp av t ex statistik, exporter, innehållsanalys och beståndsaktivering. Allmän kompetenshöjning krävs.
- När det gäller resursåtgång under normaldrift kan man förvänta sig att den ökar på grund av att biblioteken själva ansvarar för alla delar. Men det kan också bli frågan om tidsbesparing och förenklad hantering eftersom e-resurserna för det enskilda biblioteket kan samlas på ett ställe/i ett system.

Modell D

Nationell samordning försvinner helt och det nationella perspektivet förloras.

Nya samarbeten skapas som är fråge-, behovs- eller produktbaserade.

Övriga konsekvenser:

- Resurskrävande för alla, mindre bibliotek väljer paketlösningar, stora bibliotek skräddarsyr lösningar efter egna prioriteringar.
- KB:s roll blir perifer och blir inte delaktig i det nationella länkserverarbetet. Frigör resurser för KB att till exempel utveckla en CKB med svenska resurser. KB får sämre förutsättningar för påtryckningar mot leverantörer och att bygga teknisk infrastruktur.
- Dagens centrala aktivering ersätts av andra vägar till att distribuera information om BIBSAM-avtalen t.ex. i form av aktiveringsunderlag (se avsnitt "Alternativ till konsortiemodellen").
- Konsortiemodellen kan inte bibehållas, men det blir större förutsättningar för ökad kontroll av e-resursbeståndet då alla e-resurser samlas på en instans. Förbättrade förutsättningar att få helhetsgrepp och överblick med hjälp av t ex statistik, exporter, innehållsanalys och beståndsaktivering. Allmän kompetenshöjning krävs.
- När det gäller resursåtgång under normaldrift kan man förvänta sig att den ökar på grund av att biblioteken själva ansvarar för alla delar. Men det kan också bli frågan om tidsbesparing och förenklad hantering eftersom e-resurserna för det enskilda biblioteket kan samlas på ett ställe/i ett system.

7. Länkservern i sin kontext

Även om Samsök-konsortiet och samarbetet kring detta medfört en situation med många beroenden och delvis oklara roller så har det samtidigt varit lyckosamt för biblioteken. Den höga användningen av SFX är ett tydligt tecken på detta och många, både stora och små bibliotek, har framhållit hur viktigt KB:s arbete har varit och är för dem.

Sedan 2004 har förutsättningarna förändrats. Den tekniska utvecklingen har gått framåt och vi ser nya system och tekniska lösningar implementeras på biblioteken. System för hantering och administration av e-resurser - ERM-system - är ett exempel. Discovery-systemen som nu upphandlas och implementeras på många forskningsbibliotek runt om i Sverige är ett annat. Då biblioteken har valt olika lösningar och leverantörer för dessa system krävs också att en framtida lösning är flexibel så till vida att dataflöden möjliggörs mellan olika system, oberoende av leverantör.

Det är inte priset som är avgörande för om upphandling ska göras, en länkserver kan merparten av biblioteken direktupphandla. Det är istället mer en fråga om hur KB kan fungera som en central nod för e-resurser och vilken roll KB förväntas ha i det nationella samarbetet kring e-resurser. Viktigt att nämna i sammanhanget är att även om KB ansvarar för hela eller delar av upphandlingsprocessen, så bör arbetet med kravspecifikation ske i samarbete med biblioteken.

Uppföljningen av Samsök rekommenderar att länkservern hostas hos en systemleverantör. Då kommer man bort från det hämmande tre-partsförhållandet ("Långsiktig uppföljning av Samsök" s. 9). En kommande förändring är följaktligen att KB inte längre kommer att stå för drift och support av länkserver och att biblioteken får ha direktkontakt med leverantören. De bibliotek som idag inte har egen instans av SFX kommer att få ta ett eget ansvar och även stå för den kostnad det medför. Detta kommer att innebära relativt stora förändringar för de mindre biblioteken. Arbets- och dataflödet för central aktivering kommer också med största sannolikhet att förändras. Det kommer även att påverka de större biblioteken, men är ett naturligt steg i utvecklingen av bibliotekens infrastruktur kring e-resurser.

Ett leverantörsbyte kommer att innebära en övergångsperiod då SFX ersätts av ett eller flera nya system. Nuvarande avtal med Ex Libris för SFX kan förlängas med ett år i taget, då implementeringen av en "ny" länkserver kommer att innebära ett omfattande arbete för biblioteken och KB.

Idag används SFX endast av Samsök-konsortiet och är inte öppet för nya medlemmar vilket innebär att det i egentlig mening inte är en nationell länkserver som kan användas av alla bibliotek. SFX erbjuds från början till samverkansbiblioteken och de som valde att stå utanför då, gör det fortfarande. Utanför idag är också mindre bibliotek, myndighetsbibliotek, folkbibliotek. Oavsett modell för upphandling kommer den nya lösningen att bli öppen för alla bibliotek.

8. Alternativ till konsortiemodellen

Konsortiemodellen som bygger på central aktivering är idag väldigt uppskattat och en service som många är beroende av. Dock upplever några det som att överblick försvåras i administrationen av e-resurser, då beståndet är fördelat på två instanser.

Dagens modell med central aktivering blir också mer och mer tidskrävande på grund av att avtalen blir mer differentierade och andelen "Big deals" minskar. Redan nu ser vi nya affärsmodeller för framtida lösningar, till exempel med användarstyrt förvärv av e-böcker.

Arbetsgruppen konstaterar att oavsett vilken lösning man väljer är det viktigt att erbjuda biblioteken en samlad ingång till all information om de centrala avtalen, t.ex. titelinformation och bestånd, licenser, statistik, kostnader och medlemsinformation. Idag finns detta dels i SFX, dels på "konsortiewebben". KB skulle kunna ha en mer koordinerande roll än idag, t.ex. genom att samordna och administrera användargrupper och koordinera biblioteken kring aktuella frågor, ungefär som samarbetet kring Libris samkatalog fungerar.

Arbetsgruppen har diskuterat alternativa vägar till att distribuera informationen om de centrala avtalen, istället för att som idag aktivera de faktiska e-resurserna i en länkserver, skulle man kunna tillhandahålla information om innehåll (titellistor), bestånd och licensinformation i form av "aktiveringsunderlag" till plattformar som ERM eller länkserver oberoende av leverantör. På det här viset får biblioteken informationen om avtalen och kan aktivera i de system som man har valt för hantering av e-resurser. KB kan i denna modell, istället för den faktiska aktiveringen, fokusera på affärsmodellerna och innehållet i licensavtalen och utöva påtryckningar gentemot innehållsleverantörer, till exempel genom engagemang i KBART (<http://www.uksg.org/kbart>) och liknande grupper.

Samtliga modeller utom A innebär att upplägget med en gemensam instans där KB hanterar aktiveringen av resurser måste upphöra. Det kommer att innebära förändringar i KB:s arbetsrutiner och nya sådana behöver arbetas fram för att få ut information om de centrala avtalen. Detta kommer att medföra merarbete för biblioteken men också fördelar. I och med att bibliotekens bestånd samlas på en instans får de bättre kontroll över sina e-resurser och bättre förutsättningar att arbeta med arbetsflöden, statistik, exporter och innehållsanalys. Biblioteken får också ta ett större ansvar för alla sina förvärvade resurser vilket kan leda till både kompetenshöjning och ökat samarbete mellan biblioteken.

9. Samarbeten och data- och arbetsflöden

Alla modeller innebär att man går över från centralt driftade system hos KB till en lösning där leverantören står för drift och support. De stora fördelarna torde vara att biblioteken genom att ha en instans av länkserver får en överblick och bättre kontroll över sina e-resurser. Enklare data- och arbetsflöden i arbetet med e-resurserna kan också bli en följd av att samla hela beståndet på en instans. Samtidigt kommer det att ställas större krav på kompetens då biblioteken inte bara ska sköta aktiveringen av e-resurser utan även kommer att behöva systemadministratörer. En förutsättning är att biblioteken får tillgång till aktiveringsunderlag för de centrala avtalen som är kompatibelt oavsett leverantör och system.

Det kommer att vara nödvändigt för biblioteken att samarbeta genom att bilda användargrupper utifrån leverantör snarare än enskilda system. Med dessa har man bättre möjligheter att utöva påtryckningar, exempelvis kring support, utbildning, utveckling av system samt innehåll i CKB. Man kan också tänka sig att biblioteken sinsemellan kan utbyta aktiveringsdata efter att den initiala överföringen är gjord av KB. Ett exempel idag är Verde-bibliotekens samarbete kring de centrala avtalen och den gemensamma upphandlingen av discovery-system för LUB, SUB, UUB och LiUB är ett annat.

Dataflöden från andra system till Libris samkatalog hanteras redan idag, till exempel från EIRA-konsortiets och Lunds universitetsbiblioteks länkserverar. Alla modeller kommer på ett nationellt plan medföra att dataflöden för e-resurser integreras i det allmänna metadata-flödet till Libris, vilket innebär en omläggning av arbetsrutinerna kring detta på KB.

10. Beroenden

Det administrativa beroendet har sitt ursprung i konsortiemodellen och försvinner till stor del om nuvarande modell för central aktivering av e-resurser ersätts med ett distribuerat underlagsförfarande, vilket går att genomföra vid samtliga upphandlingsmodeller.

Nya systemberoenden kan uppkomma särskilt i modell A, i och med att fortsatt utveckling på lång sikt kan hämmas då en leverantör gynnas, om än tidsbegränsat. Detta gäller särskilt om nuvarande systemleverantör väljs.

Dagens juridiska beroende upphör i och med att biblioteken och systemleverantörerna i samtliga modeller tecknar avtal sinsemellan, men vid modell A och B kan nya uppkomma då KB blir avtalsförvaltare.

11. KB:s roll

Modell A och B är resurskrävande för KB både under upphandlingsfasen och i egenskap av avtalsförvaltare. Även modell C innebär initialt arbete från KB:s sida, men frigör därefter resurser som kan användas till andra relaterade områden som t.ex. data-aggregering som bland annat föreslås i "Långsiktig uppföljning av Samsök" (s 13), utveckling av svensk CKB och alltmer fokusera på innehåll och dataflöden snarare än upphandling och förvaltning. KB:s roll är med andra ord stor i modell A och B, som central nod och avtalsförvaltare. Rollen är mer perifer i modell C som rådgivare/"certifierare" och slutligen obefintlig i modell D. Samtidigt ligger skillnaderna mellan modell B och C främst i upphandlingsfasen, inte i implementering och normal drift. KB:s roll blir "garanterad" i modell B jämfört med modell C.

Frågan om vad KB ska fokusera på och vilket ansvar/uppdrag KB har mot biblioteken är viktig och strategisk.

12. Summering

Det finns ett behov av fortsatt nationell samordning av länkserver och det krävs lösningar för fortsatt arbete och samarbete kring administration och aktivering av e-resurser och specifikt de centrala avtalen. En framtida lösning bör utgå från det som har fungerat bra och förbättra det som inte har fungerat lika bra. Det är rimligt att en ny lösning kan finnas till hösten 2012.

Avtalet med Ex Libris kommer att behöva förlängas, vilket är möjligt att göra med ett år i taget. Det kommer att behövas för att under en övergångsperiod bygga upp nya rutiner kring en framtida länkserver-lösning.

Arbetet med att förändra rutinerna kring central aktivering av BIBSAM-avtalen behöver också inledas så snart som möjligt.

Arbetsgruppen har fått förhålla sig till fyra modeller för upphandling, men det utesluter egentligen inte att det finns ytterligare modeller eller varianter av nuvarande som kan vara intressanta.

MODELL A (One size fits all)	FÖRDELAR/VINSTER	NACKDELAR/RISKER
Upphandlingsfasen	<p>Modellen ger nationell tyngd i upphandlingen och god förutsättning att få bra kvalitet, pris och gehör för krav/önskemål.</p> <p>Nationell upphandling av endast en leverantör kan innebära att det blir lättare att få igenom krav på utveckling hos leverantören.</p> <p>Nationella administrativa vinster och ekonomiska besparingar om KB genomför hela upphandlingen istället för att biblioteken gör det, enskilt eller i grupp. Bibliotekens engagemang i upphandlingen blir minimal.</p> <p>Tydlig ansvarsfördelning.</p> <p>Ett baspaket till alla.</p>	<p>Modellen innebär begränsade möjligheter för biblioteken att enskilt påverka upphandlingsförfarandet, vilket kan innebära risk för selektivt avropande.</p> <p>Om många bibliotek väljer att upphandla själva blir hela upphandlingsarbetet ett resurskrävande arbete för KB som kommer få till godo.</p> <p>Tidskrävande. Direktupphandling går fortare vilket innebär risk för att biblioteken inte avropar.</p> <p>På lång sikt hämmas fortsatt utveckling om infrastrukturen byggs upp kring en leverantör.</p>
Bibliotek (stora)	<p>Behöver inte innebära stora förändringar om nuvarande konsortiemodell fortsätter och/eller samma leverantör.</p> <p>Modellen är rättvis på så sätt att ingen halkar efter utvecklingsmässigt även om resurser saknas.</p> <p>Administrativa och ekonomiska vinster.</p> <p>Ökad kontroll av e-resurser om nuvarande konsortiemodell ersätts med alternativ modell där e-beståndet samlas på en instans.</p>	<p>Mindre utrymme för flexibilitet.</p> <p>Risk för selektivt avropande på grund av utdraget upphandlingsförfarande, brist på flexibilitet och utrymme för egna prioriteringar (t. ex. förhållande till andra system och tekniska lösningar).</p> <p>Oförändrad kontroll av e-resurser om nuvarande konsortiemodell bibehålls.</p> <p>Oförändrad kompetensnivå om nuvarande konsortiemodell bibehålls.</p>
Bibliotek (små)	<p>Behöver inte innebära stora förändringar om nuvarande konsortiemodell fortsätter och/eller samma leverantör.</p> <p>Modellen är rättvis på så sätt att ingen halkar efter utvecklingsmässigt även om resurser saknas.</p> <p>Administrativa och ekonomiska vinster.</p> <p>Ökad kontroll av e-resurser om nuvarande konsortiemodell ersätts med alternativ</p>	<p>Mindre utrymme för flexibilitet.</p> <p>Risk för selektivt avropande på grund av utdraget upphandlingsförfarande, brist på flexibilitet och utrymme för egna prioriteringar (t. ex. förhållande till andra system och tekniska lösningar).</p> <p>Bibliotek på SFXLibris får ansvar och kostnad för egen instans.</p>

	<p>modell där e-beståndet samlas på en instans.</p> <p>Ansvaret för egen instans innebär kompetenshöjning bland biblioteken på SFXLibris.</p>	<p>Oförändrad kontroll av e-resurser om nuvarande konsortiemodell bibehålls.</p> <p>Oförändrad kompetensnivå om nuvarande konsortiemodell bibehålls.</p>
KB:s roll	<p>Förutsättningar för nationell samordning bibehålls.</p> <p>Möjlighet för biblioteken att få stöd av KB, i rollen som avtalsförvaltare, vid oenighet med leverantör.</p> <p>Förutsättningar skapas för påtryckningar mot en leverantör, t. ex. angående teknisk utveckling och svenska resurser i "knowledge bases".</p>	<p>Resurskrävande insatser av KB som kommer få tillgodo om många väljer att gå sin egen väg.</p> <p>KB måste förhålla sig till bibliotek som inte avropar.</p> <p>Sämlre förutsättningar för påtryckningar mot flera leverantörer, t. ex. teknisk utveckling och svenska resurser i "knowledge bases".</p> <p>Administrativa beroenden mellan KB och biblioteken kvarstår i synnerhet om central aktivering finns kvar.</p> <p>KB kan få en fortsatt oklar roll.</p> <p>KB blir avtalsförvaltare, en kompetens som inte finns inom KB:s organisation.</p>
Samarbete	<p>Utbyte av data och kunskap mellan biblioteken och KB samt biblioteken sinsemellan förenklas.</p> <p>Möjlighet till nationellt samarbete och nationellt samlad förhandlingskraft.</p>	<p>Rollfördelningen kan bli oklar. Vem ska ta initiativ till och driva samarbetsprojekt?</p> <p>Risk för att biblioteken förväntar sig att KB ska vara drivande, vilket kan leda till fortsatt stiltje och låg aktivitet från bibliotekens sida.</p>
Dataflöden	<p>Fortsatt central samordning enligt nuvarande modell för central aktivering kan eventuellt fortsätta (om nuvarande systemleverantör väljs) eller ersättas av ny modell för samordning av centrala avtal.</p> <p>Tekniska lösningar för överföring av data kan lättare tas fram då det görs för alla eller många med samma förutsättningar, t. ex. e-bestånd i LIBRIS.</p>	<p>De som ej avropar blir utelämnade till egen utveckling, enskilt, i samarbetsprojekt eller med hjälp av egen leverantör.</p> <p>KB måste också utveckla och administrera tekniska lösningar för dataflöden från andra system.</p>
Arbetsflöden	<p>Utbyte av data och kunskap mellan biblioteken och KB samt biblioteken sinsemellan förenklas.</p> <p>Om nuvarande konsortiemodell ersätts med av en ny modell för samordning av centrala</p>	<p>Inget krav på förändring kan innebära att arbetet "fortsätter i gamla hjulspår" och att ingen utveckling sker.</p> <p>Arbetsflödena kan bli</p>

	avtal får biblioteken bättre överblick och kontroll över sitt totala bestånd. Förbättrade förutsättningar för att få "helhetsgrepp" i administrationen med t ex statistik, exporter, innehållsanalys och bestandsaktivering	komplicerade för dem som inte avropar och har andra system. Ökad systemadministration krävs för bibliotek på SFXLibris, dvs. inte bara aktivering av resurser utan även arbete med konfigurationer och gränssnitt etc.
Resursåtgång, normaldrift	Oförändrad för bibliotek med egna instanser om nuvarande modell för centrala avtal kvarstår, annars något ökad. Möjlig tidsbesparing och förenklad hantering om e-resurserna kan samlas på ett ställe/i ett system.	Ökad för biblioteken på den gemensamma instansen SFXLibris då det tillkommer ansvar för centrala avtal och systemadministration.
Övrigt	Följer Samsöksrapportens rekommendationer i stort sett. Juridiska beroenden upphör i och med att biblioteken och systemleverantören tecknar direktavtal. Administrativa beroenden försvinner om alternativ modell för samordning av centrala avtal ersätter nuvarande central aktivering av e-resurser. Nuvarande systemberoende med LIBRIS och Verde oförändrad om nuvarande systemleverantör väljs.	Risk för repris av nuvarande situation med nya eller fortsatta administrativa beroenden även om alternativ modell för samordning av centrala avtal ersätter nuvarande central aktivering. Nya juridiska beroenden kan uppkomma med KB som avtalsförvaltare. Nuvarande systemberoende med Verde blir problematisk, dessa bibliotek kan inte avropa om inte nuvarande systemleverantör väljs. På lång sikt hämmas fortsatt utveckling då nytt systemberoende kan uppkomma på grund av fortsatt styrt monopol i och med att en leverantör gynnas (om än tidsbegränsat), och särskilt om nuvarande systemleverantör väljs.

MODELL B (Your own choice)	FÖRDELAR/VINSTER	NACKDELAR/RISKER
Upphandlingsfasen	Modellen ger nationell tyngd i upphandlingen och god förutsättning att få bra kvalitet, pris och gehör för krav/önskemål. Nationell upphandling av flera leverantörer innebär större möjligheter att påverka leverantörer vilket kan	Tidskrävande. Direktupphandling går fortare vilket innebär risk för att biblioteken inte avropar.

	<p>leda till positiva effekter på infrastrukturen långsiktigt.</p> <p>Ekonomiska besparingar nationellt om KB upphandlar.</p> <p>Administrativa tidsvinster för biblioteken, jämfört med modell C och D, då de inte behöver arbeta med kravspecifikationen och kan fokusera på den förnyade konkurrensutsättningen (egen utvärdering av ramavtalen).</p> <p>Samma basstöd till alla men innebär möjligheter att göra egna prioriteringar angående viktning av pris, kvalitet och innehåll.</p>	<p>Bibliotek som har kompetens skulle lika gärna kunna upphandla själva.</p> <p>Administrativt krävande modell främst för KB.</p> <p>Ansvarsfördelningen kan bli otydlig mellan KB och biblioteken.</p> <p>Försvårar open source-alternativ.</p>
Bibliotek (stora)	<p>KB tillhandahåller ett "kvalitetssäkrat urval" för den förnyade konkurrensutsättningen.</p> <p>Utrymme för flexibilitet och möjlighet att välja den leverantör som passar bäst utifrån bibliotekets förutsättningar.</p> <p>Enklare administration, KB upphandlar det "generella" och biblioteken fokuserar på det "unika", dvs. sitt e-bestånd och systemkontext.</p> <p>Allmän kompetenshöjning och prioriteringar krävs i samband med den förnyade konkurrensutsättningen.</p> <p>Ökad kontroll av e-resurser och förbättrad flexibilitet i arbetet i och med att nuvarande konsortiemodell försvinner.</p>	<p>Tidskrävande jämfört med direktupphandling.</p> <p>Ramavtal kan innebära ökade kostnader jämfört med direktupphandling.</p> <p>Risk för låg andel avrop bland bibliotek med egen upphandlingskompetens och kunskap om vilka tekniska krav som ska ställas.</p> <p>Den förnyade konkurrensutsättningen, dvs. utvärderingen, kan upplevas som arbetsam för bibliotek med begränsade resurser.</p>
Bibliotek (små)	<p>KB tillhandahåller ett "kvalitetssäkrat urval" för den förnyade konkurrensutsättningen.</p> <p>Utrymme för flexibilitet och möjlighet att välja den leverantör som passar bäst utifrån bibliotekets förutsättningar.</p> <p>Enklare administration, KB upphandlar det "generella" och biblioteken fokuserar på det "unika", dvs. sitt e-bestånd och systemkontext.</p> <p>Allmän kompetenshöjning och prioriteringar krävs i samband med den förnyade konkurrensutsättningen.</p> <p>Ökad kontroll av e-resurser och förbättrad flexibilitet i arbetet i och med att nuvarande konsortiemodell försvinner.</p>	<p>Tidskrävande jämfört med direktupphandling.</p> <p>Ramavtal kan innebära ökade kostnader jämfört med direktupphandling.</p> <p>Den förnyade konkurrensutsättningen, dvs. utvärderingen, kan upplevas som arbetsam för bibliotek med begränsade resurser.</p> <p>Bibliotek på SFXLibris får ansvar och kostnad för egen instans.</p>
KB:s roll	<p>Tillhandahåller upphandlingskompetens.</p> <p>Tillhandahåller teknisk kompetens angående förutsättningar för dataflöden.</p>	<p>Resurskrävande för KB.</p> <p>KB blir avtalsförvaltare, en kompetens som inte</p>

	<p>Förutsättningar för nationell samordning bibehålls.</p> <p>Möjlighet för biblioteken att få stöd av KB, i rollen som avtalsförvaltare, vid oenighet med leverantör.</p> <p>Får förutsättningar för påtryckningar mot flera leverantörer, t. ex. teknisk utveckling och svenska resurser i "knowledge bases".</p>	<p>finns inom KB:s organisation.</p>
Samarbete	<p>Nya fråge-, behovs- produktbaserade former av samarbete skapas.</p> <p>Fokus flyttas från samarbete med KB mot samarbete inom respektive leverantörsgrupp, men KB är även i fortsättningen navet.</p> <p>Möjlighet till nationellt samarbete och nationellt samlad förhandlingskraft.</p>	<p>Risk för att samarbete inte blir av, då alla fokuserar på sitt.</p> <p>Bibliotek utan givna samarbetspartners kan hamna utanför.</p>
Dataflöden	<p>Utbyte av data mellan system underlättas då KB i kravspecifikationen kan ställa krav på att internationell standard för dataöverföring ska följas.</p>	<p>Mer resurskrävande att utveckla och administrera nationella tekniska lösningar för överföring av data då mer än ett system är aktuellt.</p>
Arbetsflöden	<p>Utbyte av kunskap mellan biblioteken underlättas då KB kan kräva gemensamma standarder.</p> <p>Möjlighet till ny modell för samordning av centrala avtal.</p> <p>Biblioteken får bättre överblick och kontroll över sitt totala bestånd i och med att e-beståndet är samlat i en instans. Förbättrade förutsättningar för att få "helhetsgrepp" i administrationen med t. ex. statistik, exporter, innehållsanalys och beståndsaktivering.</p> <p>Kan innebära en allmän kompetenshöjning.</p>	<p>Central aktivering är ej möjlig enligt nuvarande modell. Aktivering av centrala avtal måste ske på enskilda bibliotek.</p> <p>Ökad systemadministration krävs dvs. inte bara aktivering av resurser utan även arbete med konfigurationer och gränssnitt etc.</p>
Resursåtgång, normaldrift	<p>Möjlig tidsbesparing och förenklad hantering eftersom e-resurserna kan samlas på ett ställe/i en instans.</p>	<p>Ökad på grund av eget ansvar för aktiveringen av centrala avtal.</p> <p>Ökad för biblioteken på den gemensamma instansen SFXLibris då systemadministration tillkommer.</p>
Övrigt	<p>Följer Samsöksrapportens rekommendationer i stort sett.</p> <p>Förenkling i och med att konsortiemodellen försvinner.</p> <p>Juridiska beroenden upphör i och med att biblioteken och systemleverantören tecknar</p>	<p>System- och administrativa beroenden kan uppkomma.</p> <p>Nya juridiska beroenden kan uppkomma med KB som avtalsförvaltare.</p>

	<p>direktavtal.</p> <p>Administrativa beroenden försvinner i och med att alternativ modell för samordning av centrala avtal ersätter nuvarande central aktivering av e-resurser.</p> <p>Nuvarande systemberoende med Verde förbättrad då ingen koppling till central instans finns och biblioteken har valmöjligheten att välja nuvarande systemleverantör.</p>	
--	---	--

MODELL C (With a little help from your friends)	FÖRDELAR/VINSTER	NACKDELAR/RISKER
Upphandlingsfasen	<p>Lätt administrerat för KB jämfört med modell A och B.</p> <p>Snabbare genomförande jämfört med modell A och B.</p> <p>Relativt tydlig ansvarsfördelning. KB tillhandahåller handledning/checklista och biblioteken genomför upphandlingen.</p> <p>Eventuellt ej nödvändigt att upphandla, men analys av marknaden och avstämning mot egna resurser måste göras.</p> <p>Open source-lösning kan vara ett alternativ.</p>	<p>Mindre tyngd i upphandlingen när biblioteken upphandlar enskilt.</p> <p>Större kostnader nationellt när biblioteken upphandlar enskilt.</p> <p>Mer administration faller på biblioteken.</p>
Bibliotek (stora)	<p>Valfrihet och flexibilitet, möjlighet att upphandla den leverantör som passar bäst utifrån bibliotekets förutsättningar.</p> <p>Allmän kompetenshöjning och egna prioriteringar möjliggörs (och krävs).</p> <p>Ökad kontroll av e-resurser och förbättrad flexibilitet i arbetet i och med att nuvarande konsortiemodell försvinner.</p> <p>Kortare väg till leverantörerna och klarare rollfördelning.</p>	<p>Resurskrävande upphandlingsprocess.</p> <p>Resursbrist kan innebära att biblioteken tvingas ha kvar samma produkt eller välja oflexibla paketlösningar.</p> <p>Många väljer att bygga vidare på nuvarande avtal.</p>
Bibliotek (små)	<p>Valfrihet och flexibilitet, möjlighet att upphandla eller välja den leverantör som passar bäst utifrån bibliotekets förutsättningar.</p> <p>Allmän kompetenshöjning och egna prioriteringar möjliggörs (och krävs).</p> <p>Ökad kontroll av e-resurser och förbättrad flexibilitet i arbetet i och med att nuvarande konsortiemodell försvinner.</p>	<p>Resurskrävande upphandlingsprocess.</p> <p>Resursbrist kan innebära att biblioteken tvingas ha kvar samma produkt eller välja oflexibla paketlösningar.</p> <p>Många väljer att bygga vidare på nuvarande avtal.</p>

	Kortare väg till leverantörerna och klarare rollfördelning.	Om biblioteken ej kan hitta samarbetspartners halkar de lätt efter utvecklingsmässigt. Bibliotek på SFXLibris får ansvar och kostnad för egen instans.
KB:s roll	Resurser frigörs för KB i och med mindre åtagande (tillhandahåller handledning/checklista). KB kan fokusera på arbete med standarder, utveckling, tillgängliggöra licensdata, titellistor, svenska resurser i "knowledge bases", få förlagen att leverera metadata etc. Förutsättningar för nationell samordning förändras från att vara centralt styrd till att bli mer kollaborativ.	Oklar roll för KB. Tillhandahåller checklista, men kan inte påverka leverantörerna i någon större utsträckning. KB blir endast mottagare av data. Biblioteken ansvarar för dataflödet. Bibliotekens förtroende för KB minskar? KB saknar den övergripande kontroll som behövs för att kommunicera och hantera dataflöden med olika länkservrar. Nationell samordning minskar.
Samarbete	Nya fråge-, behovs- produktbaserade former av samarbete skapas.	Nuvarande samordning och kunskapsöverföring försvinner. Minskad möjlighet till nationellt samarbete. Förutsättningar för nationell samlad förhandlingskraft försvinner. Fokus på samarbete inom respektive leverantörsgrupp och KB:s roll blir perifer.
Dataflöden	Möjligheten att välja paketslösningar med system som integrerar kan ge förenklade flöden internt och bättre kontroll lokalt.	Mer resurskrävande att utveckla och administrera nationella tekniska lösningar för dataflöden då mer än ett system är aktuellt. Varje bibliotek måste i högre grad själva ansvara för dataflöden till och från det egna systemet.
Arbetsflöden	Möjligheten att välja paketslösningar med system som integrerar kan ge förenklade flöden och bättre kontroll. Möjlighet till ny modell för samordning av centrala avtal.	Central aktivering är ej möjlig enligt nuvarande modell. Aktivering av centrala avtal måste ske på enskilda bibliotek.

	Biblioteken får bättre överblick och kontroll över sitt totala bestånd i och med att e-beståndet är samlat i en instans. Förbättrade förutsättningar för att få "helhetsgrepp" med hjälp av t ex statistik, exporter, innehållsanalys och beståndsaktivering, kan innebära en kompetenshöjning.	Ökad systemadministration krävs dvs. inte bara aktivering av resurser utan även arbete med konfigurationer och gränssnitt etc.
Resursåtgång, normaldrift	Möjlig tidsbesparing och förenklad hantering eftersom e-resurserna kan samlas på ett ställe/i ett system.	Ökad resursåtgång då biblioteken själva ansvarar för alla delar.
Övrigt	Administrativa beroenden försvinner i och med att alternativ modell för samordning av centrala avtal ersätter nuvarande central aktivering av e-resurser. Nationellt systemberoende upphör. Juridiska beroenden upphör. Flera leverantörer är med och konkurrerar vilket kan få positiva effekter på infrastrukturen långsiktigt.	Sämre förutsättningar att utöva påtryckningar mot leverantörer, t. ex. teknisk utveckling och svenska resurser i "knowledge bases" då nationell samordning saknas. Uppfyller inte Samsöksrapportens rekommendationer. A- och B-lag kan uppstå med leverantörsstyrda och mindre flexibla paketlösningar för små bibliotek medan de stora biblioteken mer fritt kan välja komponenter från olika leverantörer.

MODELL D (Do it yourself)	FÖRDELAR/VINSTER	NACKDELAR/RISKER
Upphandlingsfasen	Möjlighet till snabb implementering. Tydlig ansvarsfördelning. Biblioteken har kontroll över hela upphandlingsprocessen. KB är ej delaktigt. Eventuellt ej nödvändigt att upphandla, men analys av marknaden och avstämning mot egna resurser måste göras. Open source-lösning kan vara ett alternativ.	Mindre tyngd i upphandlingen när biblioteken upphandlar enskilt. Större kostnader nationellt när biblioteken upphandlar enskilt. All administration faller på biblioteken.
Bibliotek (stora)	Valfrihet och flexibilitet, möjlighet att upphandla den leverantör som passar bäst utifrån bibliotekets förutsättningar. Allmän kompetenshöjning och egna prioriteringar möjliggörs. Ökad kontroll av e-resurser och förbättrad	Resurskrävande upphandlingsprocess. Resursbrist kan innebära att biblioteken tvingas ha kvar samma produkt eller välja oflexibla paketlösningar.

	<p>flexibilitet i arbetet i och med att nuvarande konsortiemodell försvinner.</p> <p>Kortare väg till leverantörerna och klarare rollfördelning.</p>	<p>Många väljer att bygga vidare på nuvarande avtal.</p>
Bibliotek (små)	<p>Valfrihet och flexibilitet, möjlighet att upphandla eller välja den leverantör som passar bäst utifrån bibliotekets förutsättningar.</p> <p>Allmän kompetenshöjning och egna prioriteringar möjliggörs.</p> <p>Ökad kontroll av e-resurser och förbättrad flexibilitet i arbetet i och med att nuvarande konsortiemodell försvinner.</p> <p>Kortare väg till leverantörerna och klarare rollfördelning.</p>	<p>Resurskrävande upphandlingsprocess.</p> <p>Resursbrist kan innebära att biblioteken tvingas ha kvar samma produkt eller välja oflexibla paketlösningar.</p> <p>Många väljer att bygga vidare på nuvarande avtal.</p> <p>Om biblioteken ej kan hitta samarbetspartners halkar de lätt efter utvecklingsmässigt.</p> <p>Bibliotek på SFXLibris får ansvar och kostnad för egen instans.</p>
KB:s roll	<p>Resurser frigörs i och med att KB ej är delaktigt.</p> <p>KB kan fokusera på utveckling, tillgängliggöra licensdata, titellistor, svenska resurser i "knowledge bases", få förlagen att leverera metadata etc.</p> <p>Förutsättningar för nationell samordning förändras från att vara centralt styrd till att bli mer kollaborativ.</p>	<p>KB blir endast mottagare av data. Biblioteken ansvarar för flöden.</p> <p>Bibliotekens förtroende för KB minskar?</p> <p>KB saknar den övergripande kontroll som behövs för att kommunicera och hantera dataflöden med olika länkservrar.</p> <p>Det nationella perspektivet förloras och nationell samordning försvinner.</p>
Samarbete	<p>Nya fråge-, behovs- produktbaserade former av samarbete skapas.</p>	<p>Nuvarande samordning och kunskapsöverföring försvinner.</p> <p>Fokus flyttas helt från samarbete med KB mot samarbete inom respektive leverantörsgrupp, KB står utanför.</p> <p>Möjligheter till nationellt samarbete försvåras och nationellt samlad förhandlingskraft försvinner.</p>
Dataflöden	<p>Möjligheten att välja paketlösningar med system som integrerar kan ge förenklade flöden internt och bättre kontroll lokalt.</p>	<p>Mer resurskrävande att utveckla och administrera tekniska lösningar för</p>

		<p>dataflöden då mer än ett system är aktuellt.</p> <p>Varje bibliotek måste själva ansvara för dataflöden till och från det egna systemet.</p>
Arbetsflöden	<p>Möjligheten att välja paketlösningar med system som integrerar kan ge förenklade flöden och bättre kontroll.</p> <p>Möjlighet till ny modell för samordning av centrala avtal.</p> <p>Biblioteken får bättre överblick och kontroll över sitt totala bestånd i och med att e-beståndet är samlat i en instans. Förbättrade förutsättningar för att få "helhetsgrepp" med hjälp av t. ex. statistik, exporter, innehållsanalys och beståndsaktivering, kan innebära en kompetenshöjning.</p>	<p>Central aktivering är ej möjlig enligt nuvarande modell. Aktivering av centrala avtal måste ske på enskilda bibliotek.</p> <p>Ökad systemadministration krävs dvs. inte bara aktivering av resurser utan även arbete med konfigurationer och gränssnitt etc.</p>
Resursåtgång, normaldrift	Möjlig tidsbesparing och förenklad hantering eftersom e-resurserna samlas på ett ställe/ i ett system.	Ökad resursåtgång då biblioteken själva ansvarar för alla delar.
Övrigt	<p>Administrativa beroenden försvinner i och med att alternativ modell för samordning av centrala avtal ersätter nuvarande central aktivering av e-resurser.</p> <p>Nationellt systemberoende upphör.</p> <p>Juridiska beroenden upphör.</p>	<p>Sämlre förutsättningar att utöva påtryckningar mot leverantörer, t. ex. teknisk utveckling och svenska resurser i "knowledge bases" då nationell samordning saknas.</p> <p>Uppfyller inte Samsökrapportens rekommendationer.</p> <p>A och B-lag kan uppstå med leverantörsstyrda och mindre flexibla paketlösningar för små bibliotek medan de stora biblioteken mer fritt kan välja komponenter från olika leverantörer.</p>